

T.C.

ORMAN ve SU İŞLERİ BAKANLIĞI
SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HİDROLOJİK MODELLEME: WFLOW-HBV

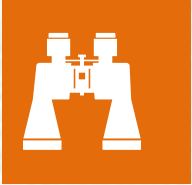
NEŞAT ONUR ŞANLI

23/10/2015

Sunum İçeriği

Hidroloji-Hidrolojik Modelleme

WFLOW-HBV Hidrolojik modeli

Modelinin kurulumu ve gerekli programlar

Model için gerekli olan veriler

Modelin çalıştırılması – Büyük Menderes Uygulaması

Soru ve Öneriler

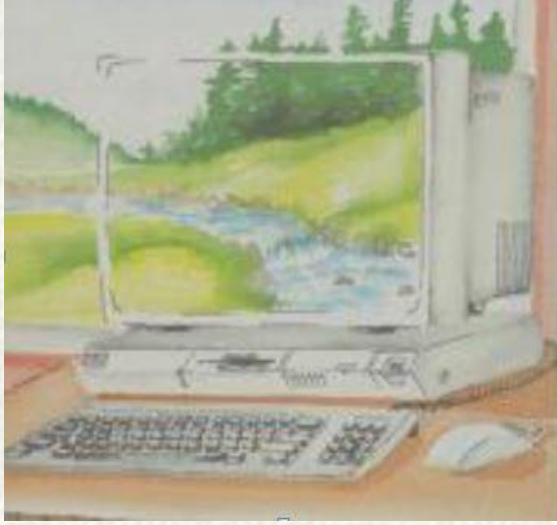
Hidroloji

Hidroloji (Hydro = su + logos = bilim): Yer kürede (**yer üstünde**, **yer altında** ve **atmosferde**) **suyun** çevrimini, dağılımını, fiziksel ve kimyasal özelliklerini, çevreyle ve canlılarla karşılıklı ilişkilerini inceleyen temel ve uygulamalı(hidroloik) bilime verilen addır.

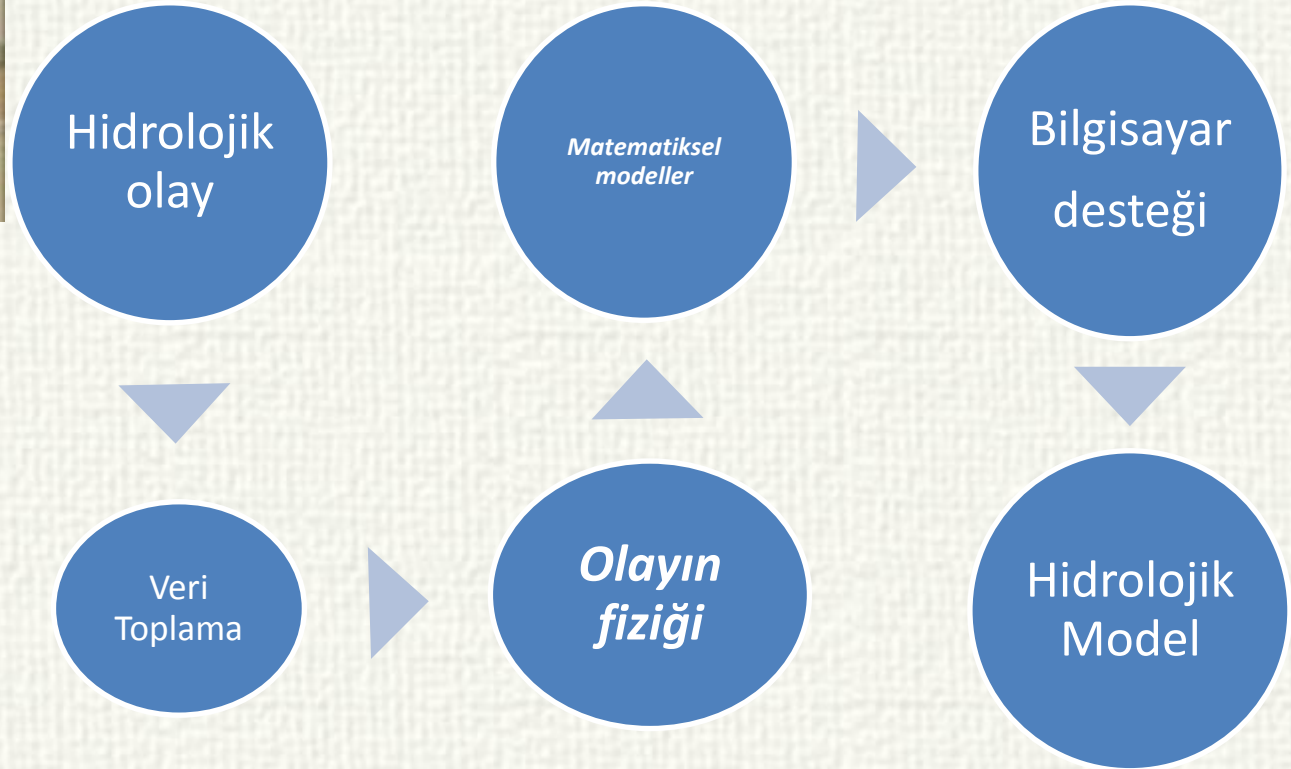
Hidrolojinin Mühendislikteki görevi

‘Belli bir maksatla yapılan projenin tüm aşamalarında suyun miktarı ve özellikleri ile ilgili verileri sağlamaktır.’

Hidrolojik Modelleme

'Hidrolojik model, hidrolojik sistemin basitleştirilmesidir.'

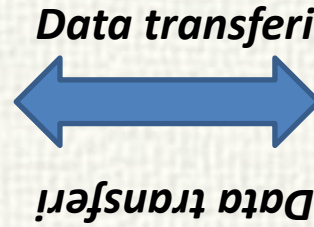

Hidrolojik Modellerin kullanım alanları

- ✓ *Akarsu kalitesi*
- ✓ *Akarsu hidrodinamiği*
- ✓ *Göl/sulak alanlar/baraj göllerinin kalitesi*
- ✓ *Göl/sulak alanlar/baraj göllerinin hidrolojisi*
- ✓ *Akarsularda kirletici taşınımı*
- ✓ *Göl/sulak alanlar/baraj göllerinin kirletici taşınımı*
- ✓ *Yeraltı sularının hidrojeolojisi*
- ✓ *Taşkın yönetimi*
- ✓ *Kuraklık yönetimi*
- ✓ *Havza Yönetimi*

Projenin Amacı

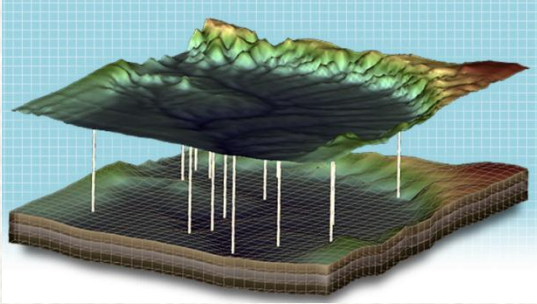
1) Modellerin birbirine entegre edilmesi sonucu havzada bulunan data sorununun giderilmesi.

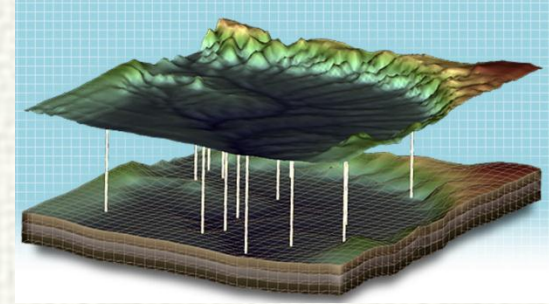
2) Global dataların işlenmesi ve model kurlumu.

*Hollanda da şu an Rhine havzasında üzerinde çalışılan entegrasyon Modflow+WFLOW+Ribasim.

WFLOW-HBV MODELİ

Tasarım yılı 2011

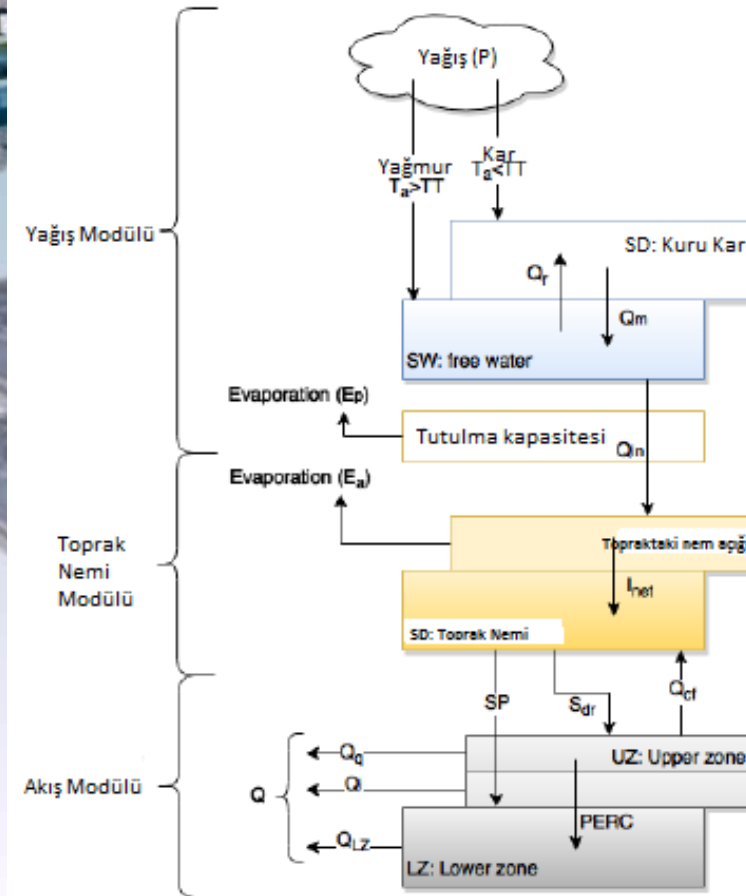
Tasarımcı Jaap Schellekens bir
Özellik: Tam dağılımlı yağış akış modeli.

Kaynak kodu: Açık

(OpenStream projesi-DELTARES)

Yararlanılan modeller: HBV-96 & SBM

WFLOW-HBV ÇALIŞMA MEKANİZMASI

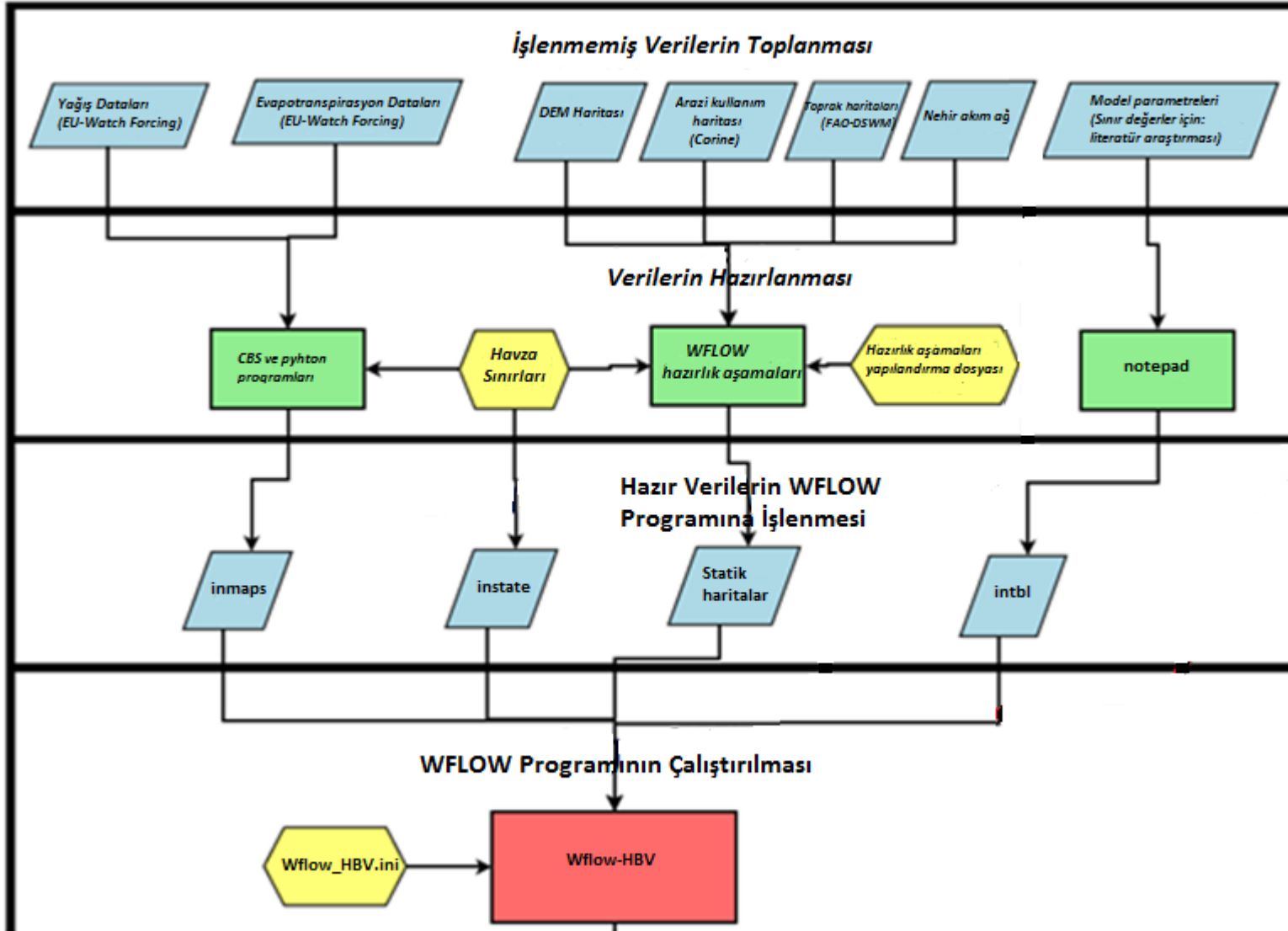

Lejant

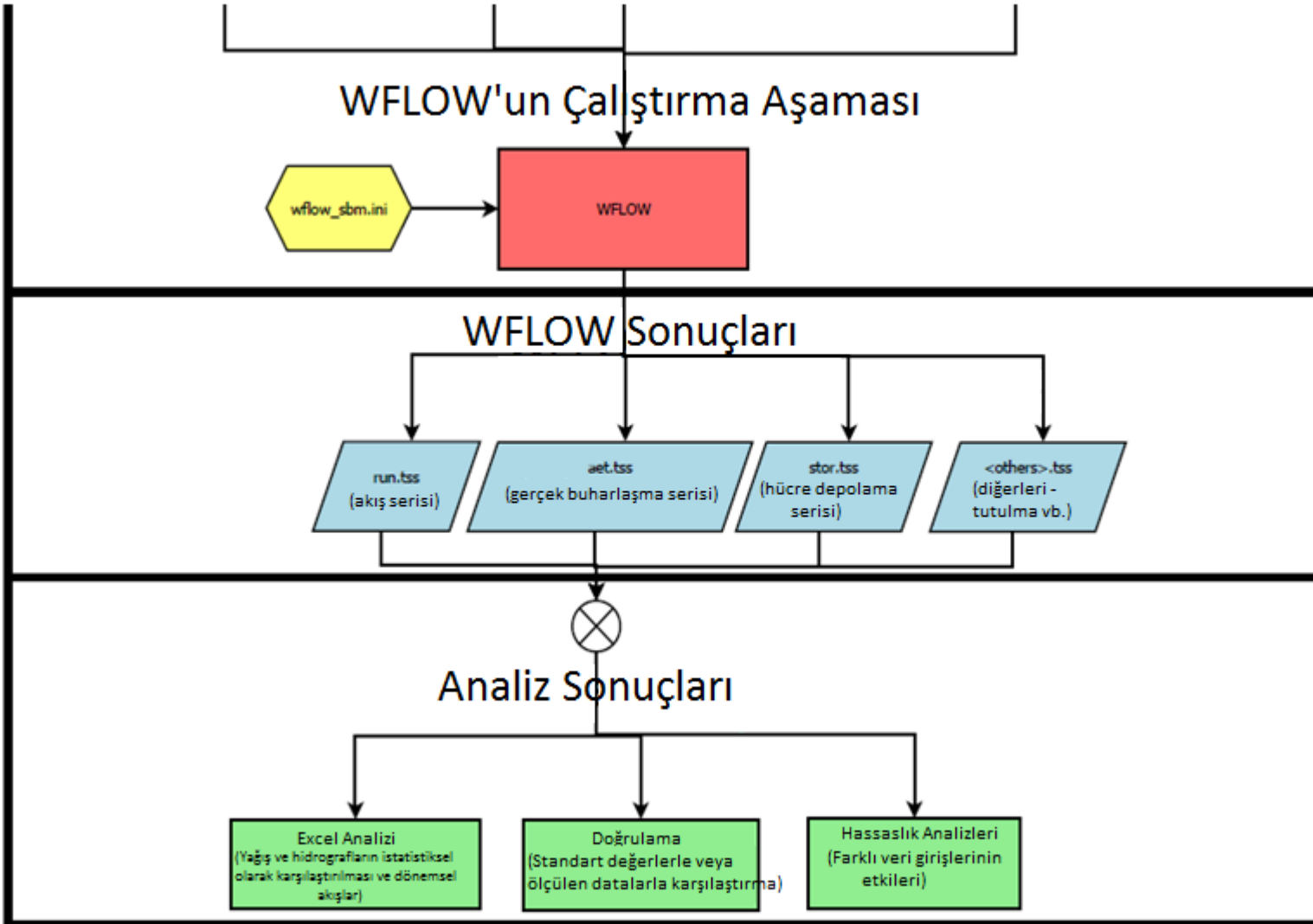
- T_a = Hava sıcaklığı
- TT = Sıcaklık eşik değeri kar modülü için
- Q_m = Kar erime oranı
- Q_r = Serbest suyun donma oranı
- Q_{in} = İnfiltrasyon oranı
- E_p = Potential evaporation
- E_a = Actual evaporation
- I_{net} = Sızma net su miktarı
- S_{dr} = Direkt akış
- SP = Sızma
- Q_{cf} = Kapiler akış
- Q_i = Hızlı akış
- Q_i = Interflow
- Q_{LZ} = Slow runoff
- PERC = Percolation
- Q = Toplam akış oranı

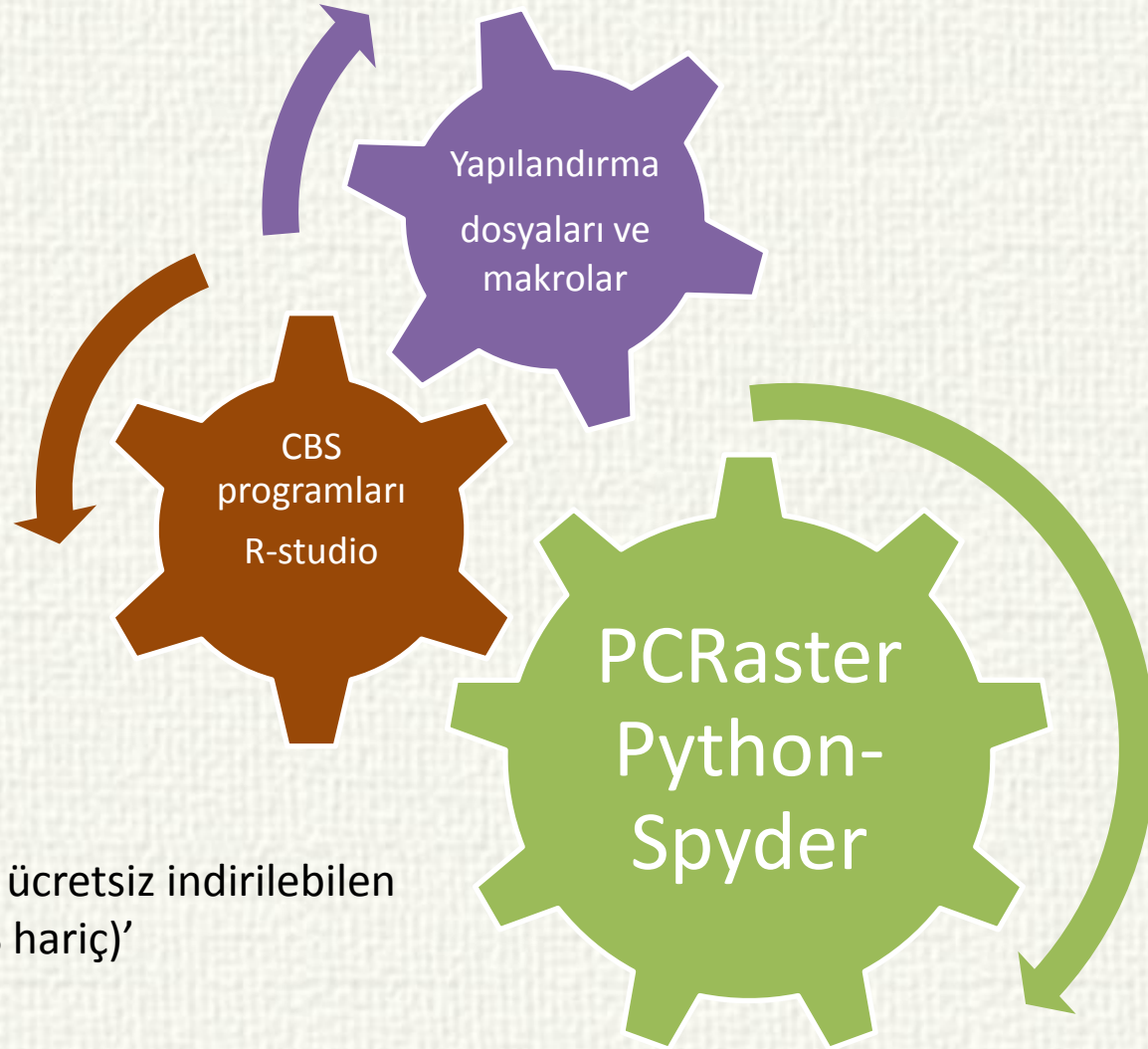
WFLOW-HBV Ana Şematizasyon Adım-1

WFLOW-HBV Ana Şematizasyon Adım-2

WFLOW-HBV için Gerekli Programlar

'Açık kaynak kodlu, ücretsiz indirilebilen programlar(Arc GIS hariç)'

Statik Datalar ve Fonksiyonları

DEM

- Sayısallaştırılmış yükseklik haritaları.
- Suyun akış yönü ve arazideki eğim belirlenmesi

**Toprak
haritaları**

- Arazideki toprak tiplerinin ve özelliklerinin modele tanıtılması.

**Arazi
kullanım
haritaları**

- Arazi kullanımlarının modele tanıtılması.
- Bitki örtüsü su ihtiyacının belirlenmesi.

**Havza
haritaları**

- Havza sınırı haritası.
- Havza içerisindeki akarsu ve göllerin haritası.

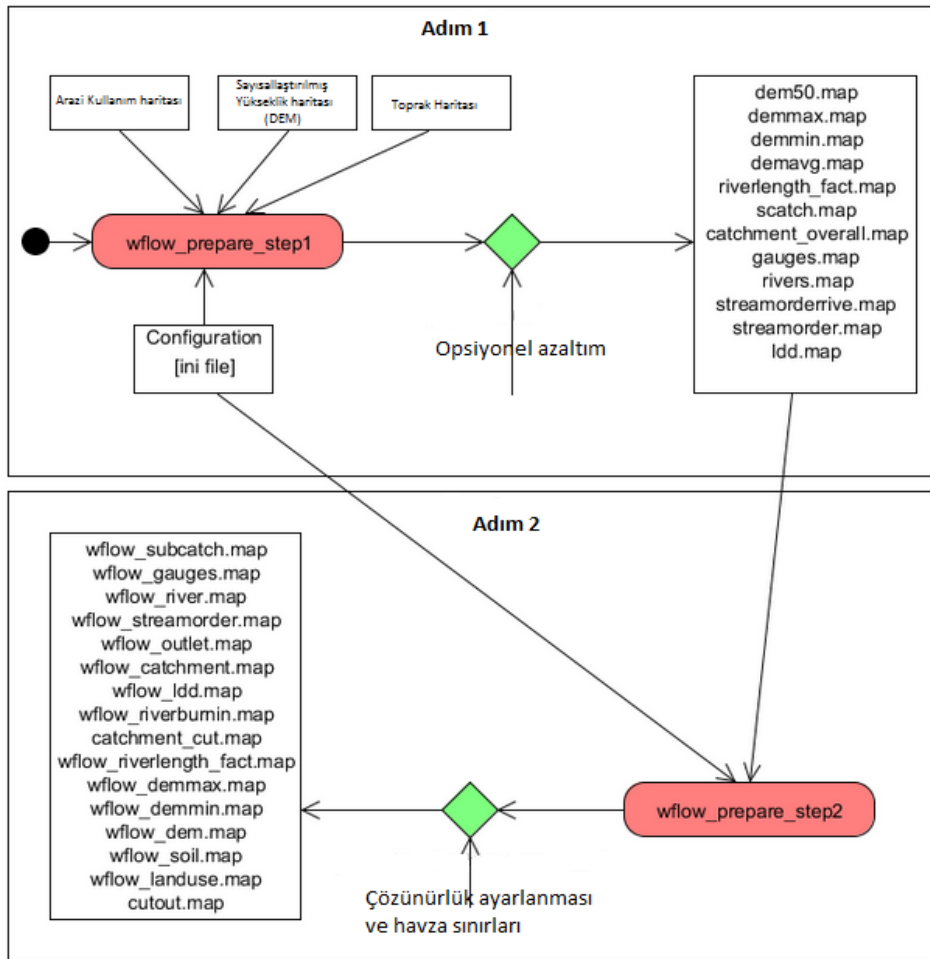
Statik Dataların Kaynakları

Veri	Kaynak	Tür ve özellik
Sayılaştırılmış yükseklik haritası	NASA http://www.cgiar-csi.org/data/srtm-90m-digital-elevation-database-v4-1	<ul style="list-style-type: none"> • 90 metre çözünürlük • .tiff format
Toprak haritaları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ FAO ➤ Tarım ve Gıda Hayvanlık bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> • .shp
Arazi kullanım haritaları	Corine landuse	<ul style="list-style-type: none"> • raster
Nehir akım ağı ve diğer alanlar	Modelleme Şube müdürlüğünden	<ul style="list-style-type: none"> • .shp

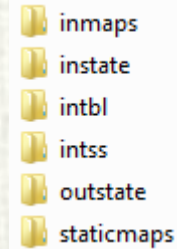
UYARI!!

- Koordinat sistemleri
- Çözünürlükleri ve dosya türleri
- Dosya boyutları

Statik dataların hazırlanması

1. Yapılandırma dosyalarının hazırlanması
2. Wflow adım 1 ve Wflow Adım 2 nin yürütülmesi için cmd konsolunun kullanılması.
3. Wflow adım 2 sonrası oluşan dosyaların kopyalanıp ana klasöre taşınması.

Dinamik datalar

Yağış
dataları
(P)

- Hidrolojik sistem analizlerinde ana girdi yağıştır.

Sıcaklık
dataları (T)

- Kar modülü için kullanılmaktadır.

Potansiyel
evapotransp
irasyon
(PET)

- Atmosfere geri gönen su miktarını temsil etmektedir.
(Buharlaşma+Terleme)
- FAO Penman Monteith metodu.

Akım
gözlem
verileri

- Hassaslık analizi, kalibrasyon ve doğrulama işlemlerinde kullanılmaktadır.

Lokal Datalar

- Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Tümas)
Noktasal ölçüm
- Devlet Su İşleri genel Müdürlüğü
Akım Gözlem istasyonlar

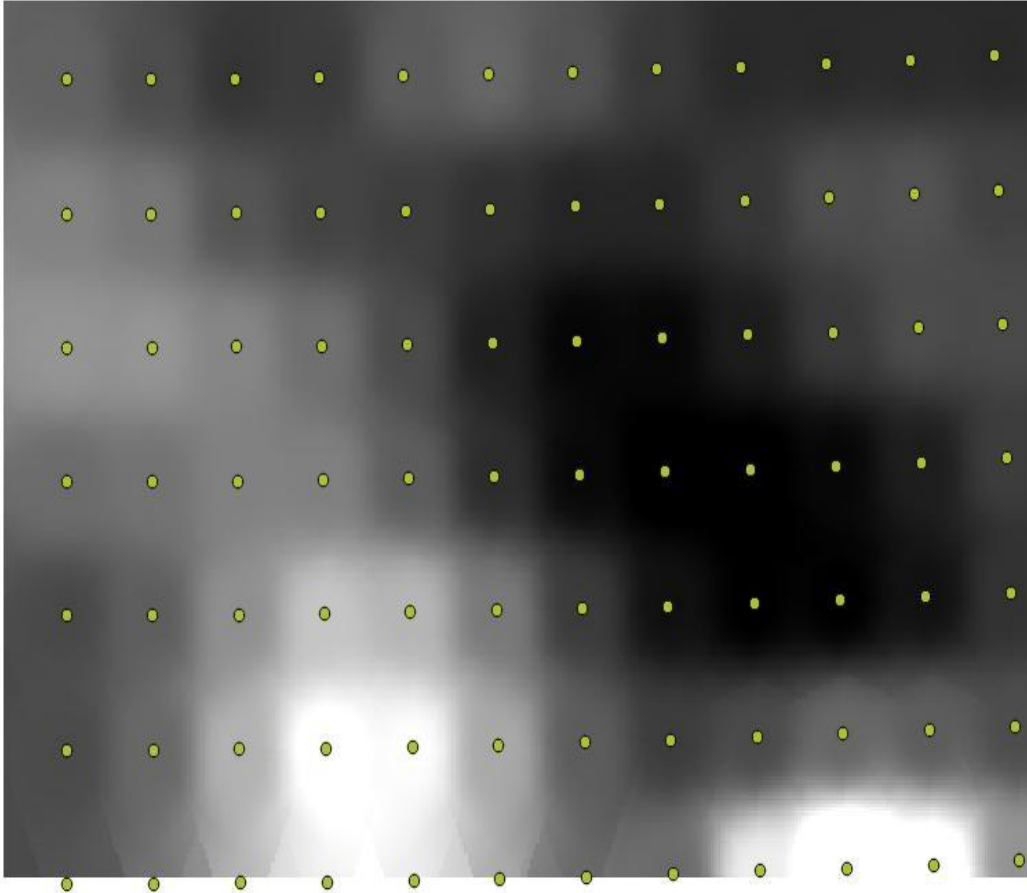
Global Datalar

- CFSR (Model)
- EU-Watch Forcing (Avrupa Birliği) (Radar+ölçüm)

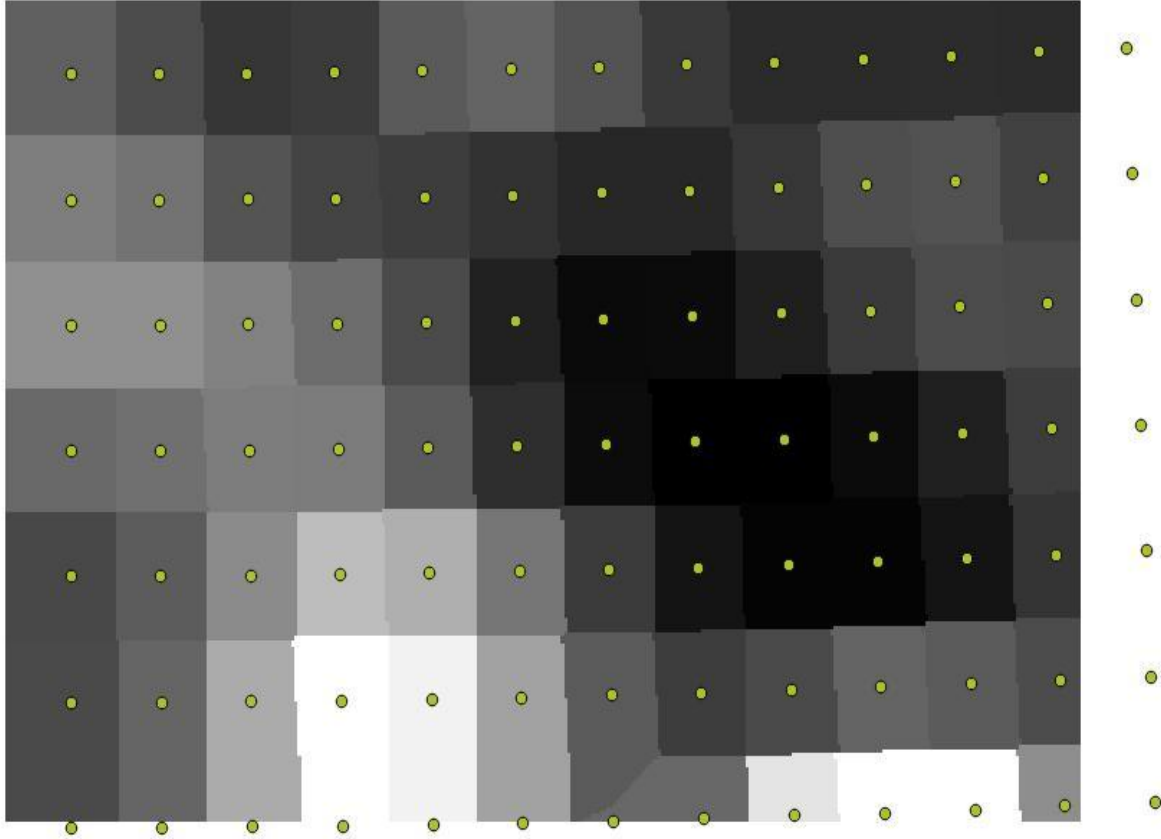
Dinamik Dataların İşlenmesi

- 1) Dataların NET CDF dosyasından okunması.
- 2) Noktasal dataların interpolasyonu.

Uygulanan
method: 3.
dereceden
inverse distance.

Dinamik Dataların İşlenmesi

Uygulanan method:
Thiesen poligonu

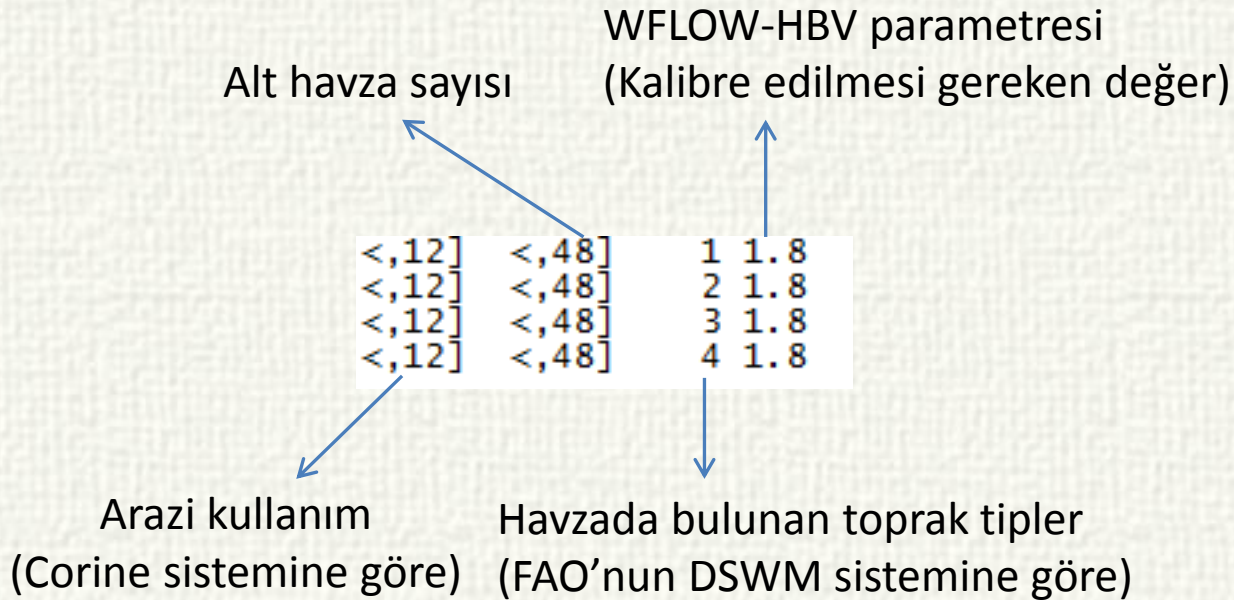
3) interpolasyon yöntemi belirlendikten sonra döngü oluşturularak bütün data'lara aynı yöntem uygulanır.

Model Optimizasyonu

1) Hassaslık Analizi

'WFLOW-HBV modeli toplam 26 parametre içermektedir. Bu parametreler toprak tipine, arazi tipine ve modüllere bağlı olarak değişmektedir.' Bu parametrelerden model üzerinde en etkili olan parametreler seçilerek kalibrasyon işlemi uygulanır.'

Parametre dosyası örneği

Modelin Verimliliğinin Kontrol Edilme Aşamaları

2) Kalibrasyon işlemi (Sensitivity Analysis)

- Hassaslık analizi neticesinde belirlenen parametreler için kalibrasyon işlemi gerçekleştirilir.
- Kalibrasyon işlemi kullanılmakta olan model içerisindeki parametrelerin sınır değerler, her parametre için belirlenmiş üst ve alt limitler vardır, içerisinde kalmak koşulu ile çalışma alanına tanıtılması işlemidir. (Örnek: Potansiyel Evapotranspirasyon azaltım faktörü)

Otomatik kalibrasyon (Automatic Calibration)

Monte Carlo
(Çalışılmakta)

HydroPSO
(Optimizasyon paketi)

PEST
(<http://www.pesthomepage.org/>)

Manuel Kalibrasyon (Manuel Calibration)

Parametreler sırayla kalibre edilir.

Zaman açısından tavsiye edilmemektedir.

Kalibrasyon işleminin amacının kavranması için tavsiye edilir.

Modele uygulamasının çalıştırılması

WFLOW-HBV için ana komut dosyasının oluşturulması.

```
d:WflowHBV_Büyükmenderes\wflow_HBV.exe -C WflowHBV_BM -R Wflow_0023 -c wflow_hbv.ini -T 10950
```

`d:WflowHBV_Büyükmenderes\wflow_HBV.exe`

KOMUT WFLOW Uygulamasının yerinin bulunmasını sağlar.
Örnek için d klasörü/WflowHBV_Büyükmenderes dosyası.

`-C WflowHBV_BM`

Simülasyona verilen isim için kullanılan komut.
Oluşturulan dosya ismi WflowHBV_BM

`-R Wflow_0023`

Simülasyon numarası özellikle manuel kalibrasyonda çok önemli

`-c wflow_hbv.ini`

Simülasyon numarası özellikle manuel kalibrasyonda çok önemli

`-T 7400`

Simülasyonu yapılacak süreyi (günlük) göstermektedir.
Örnekte 20 yıllık simülasyon yapılmıştır. İlk 5 yıl ısınma süresi.

Modelin yürütülmesi

3) Doğrulama-Verifikasyon (Verification)

- Kalibrasyon işleminden sonra ölçülen akım verileri ile simülasyon işlemi ile oluşturulan akım verilerinin karşılaştırılması işlemidir. İki şekilde yapılır.
  - 1) Zaman (temporal) bazlı doğrulama (7-3, 8-2)
  - 2) Mekan (spatial) bazlı doğrulama (farklı noktalarda model kontrolü)

Kalibrasyon ve Doğrulama aşamalarında kullanılan kriter

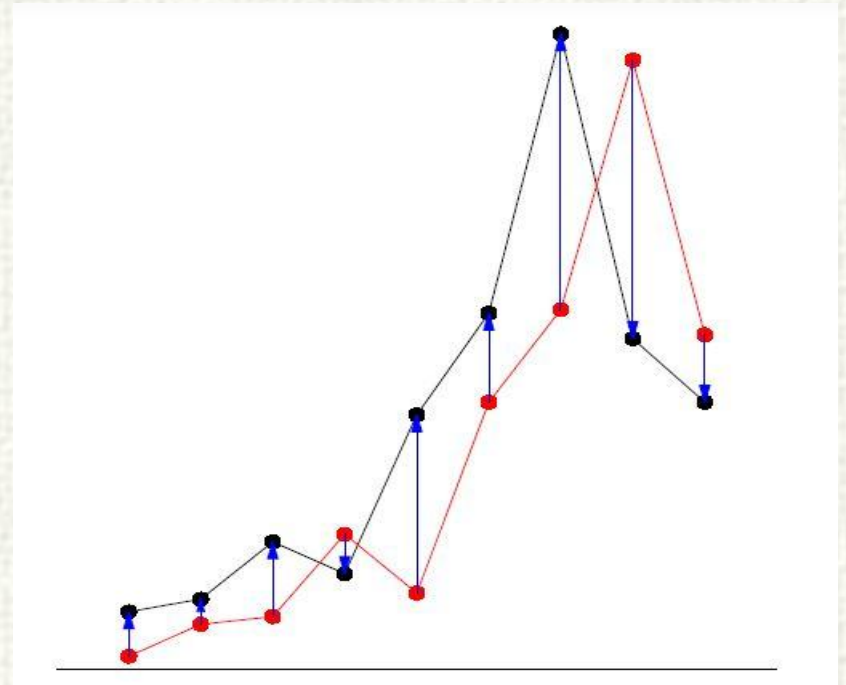
Nash Sutcliffe verimliliği

$$NS = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (Q_{obs}(t) - Q_{mod}(t))^2}{\sum_{i=1}^n (Q_{obs}(t) - \overline{Q_{obs}(t)})^2}$$

- $-\infty < N.S < 1$
- * 1 : Mükemmel uyum
  - * < 0 : Ortalama değer alınmalı

'Düşük akımların olduğundan fazla, yüksek akımlar olduğundan az modellenmesine yol açar.

Krause et al. (2005)'

Model verilerinin kontrol edilmesi

Modelin yürütülmesi işlemi için tamamlanması gereken adımlar:

- ❖ Dinamik data
- ❖ Statik datalar
- ❖ Yapılandırma dosyaları
- ❖ Yürütme dosyaları

Kontrol edilmesi gereken noktalar:

- ✓ Koordinat sistemleri
- ✓ Çözünürlük ve dosya boyutları
- ✓ Dosya tipleri (.map)

Büyük Menderes Havzası Uygulaması

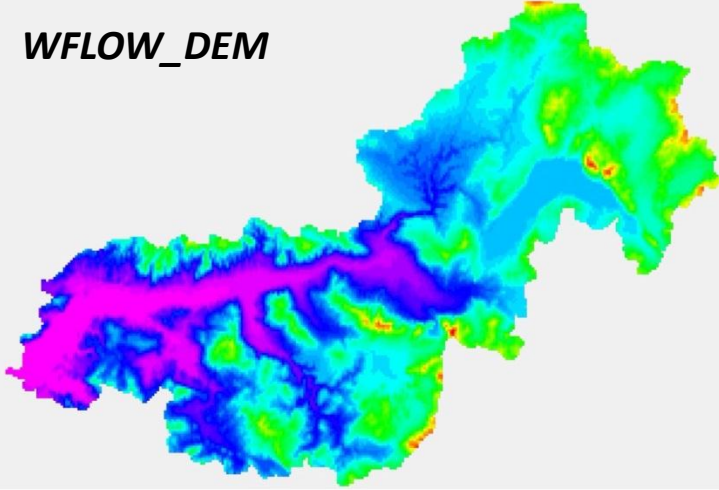

Drenaj alanı: 25000 km²

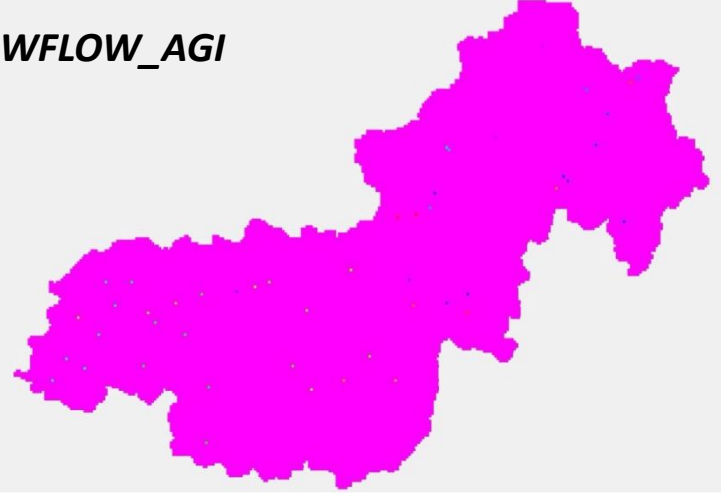

Hazırlanmış Statik datalar

WFLOW_DEM

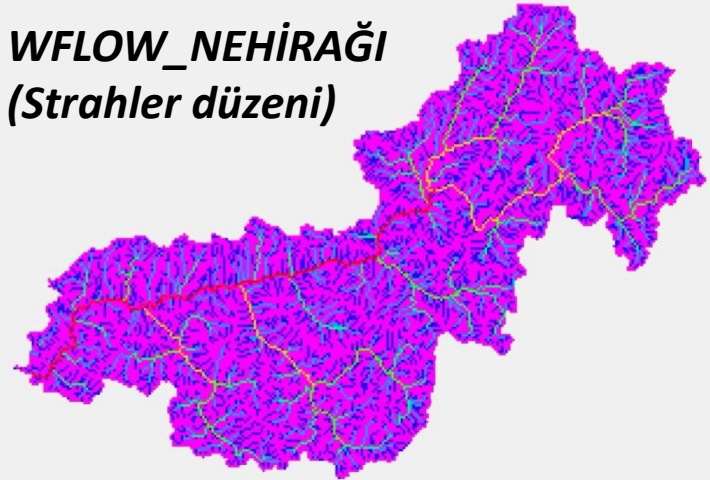
WFLOW_AGI

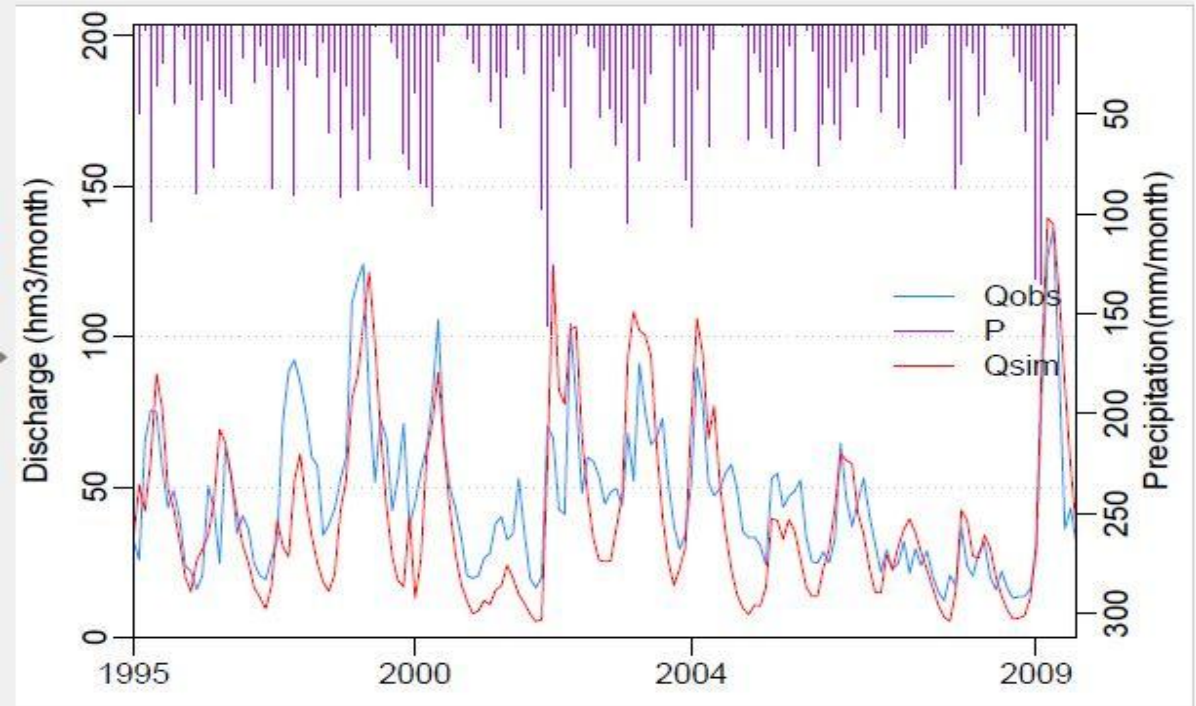
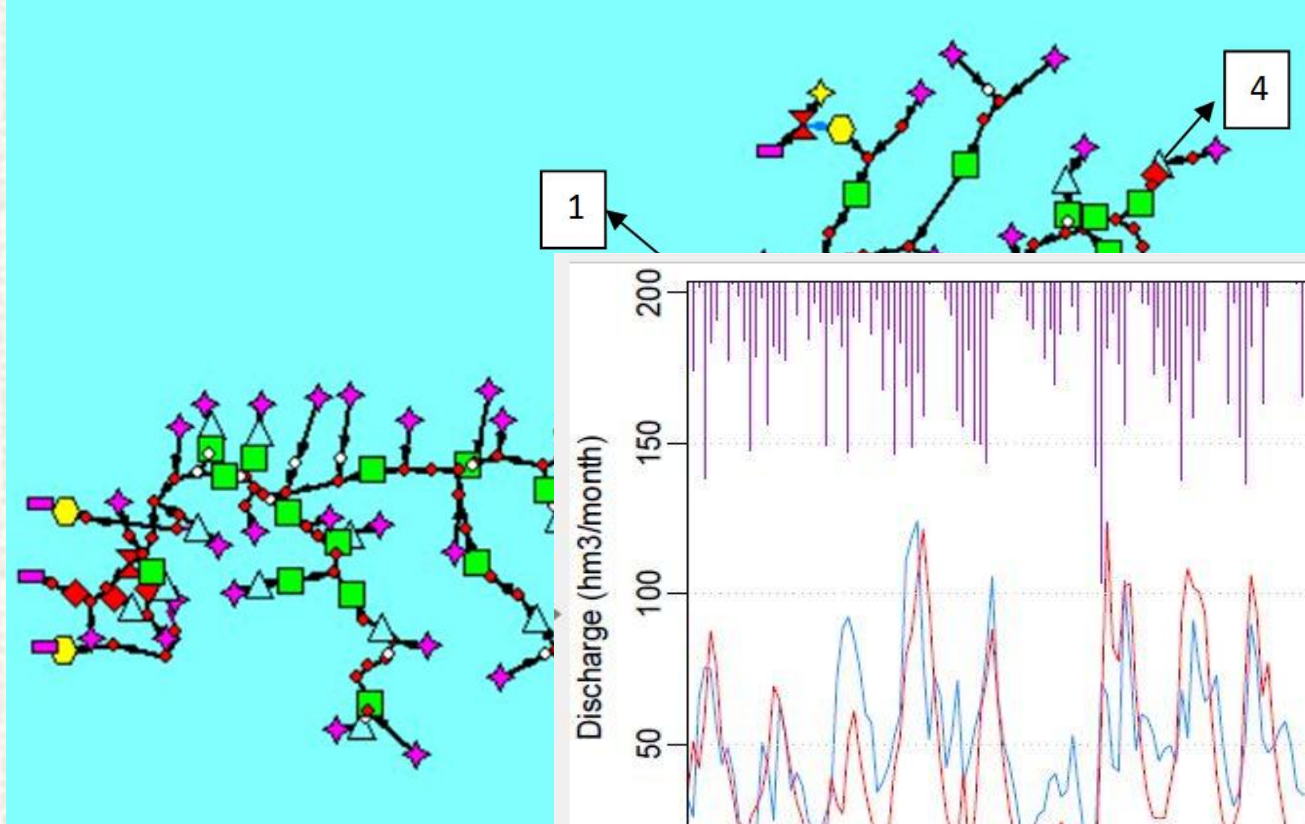
WFLOW_ALHAVZA

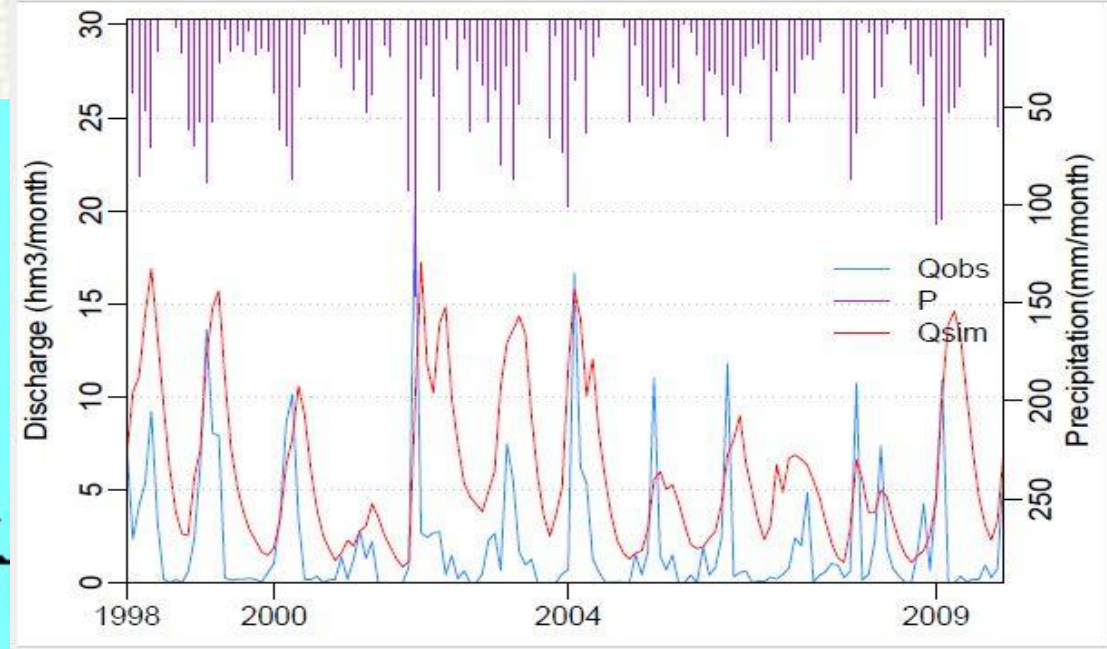
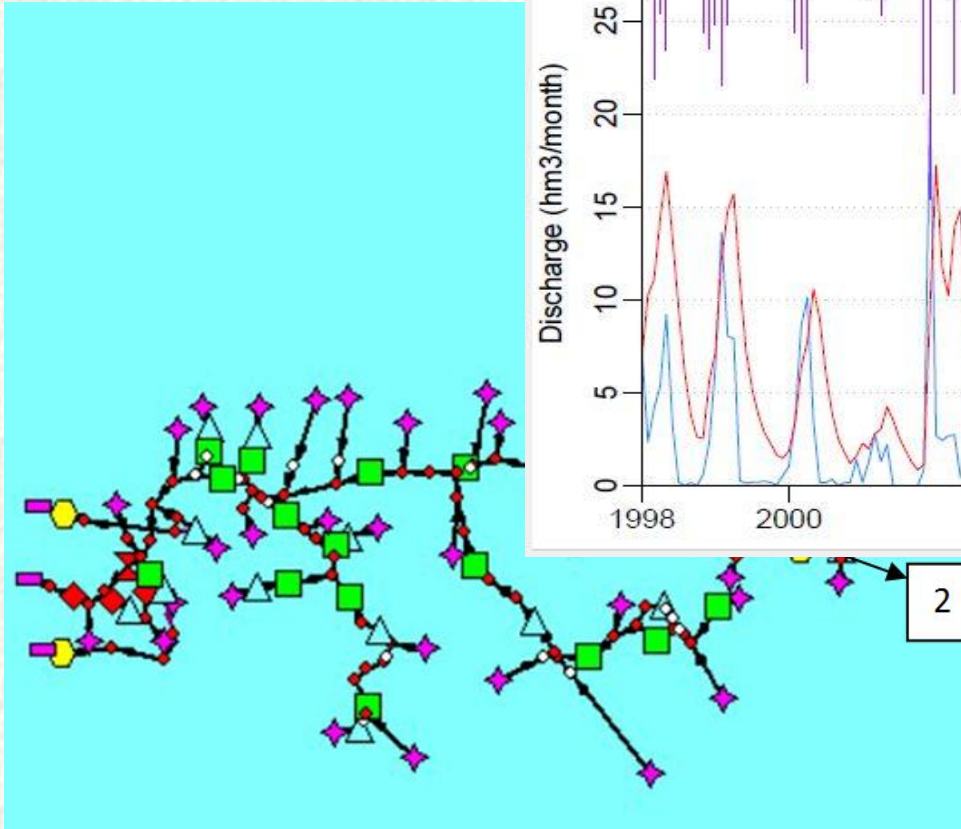
WFLOW_NEHİRAĞI
(Strahler düzeni)

Büyük Menderes Havzası Uygulaması Sonuçları

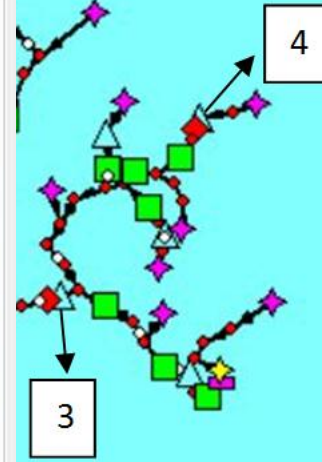
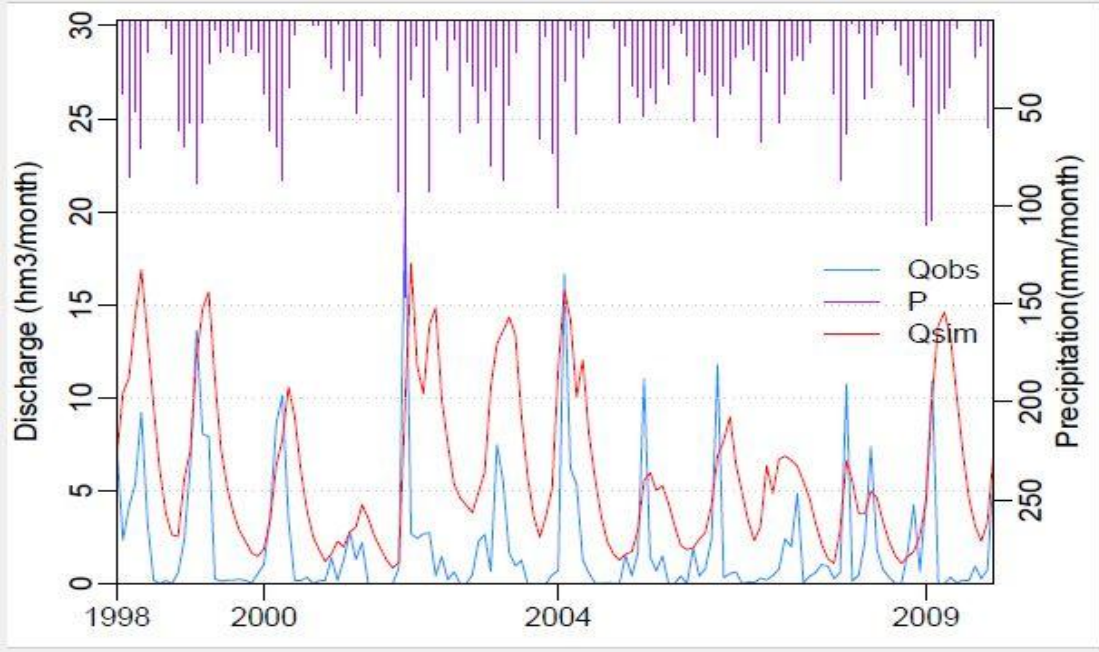

Büyük Menderes Havzası Uygulaması Sonuçları

2

Büyük Menderes Havzası Uygulaması Sonuçları

Model Sonuçlarının değerlendirilmesi

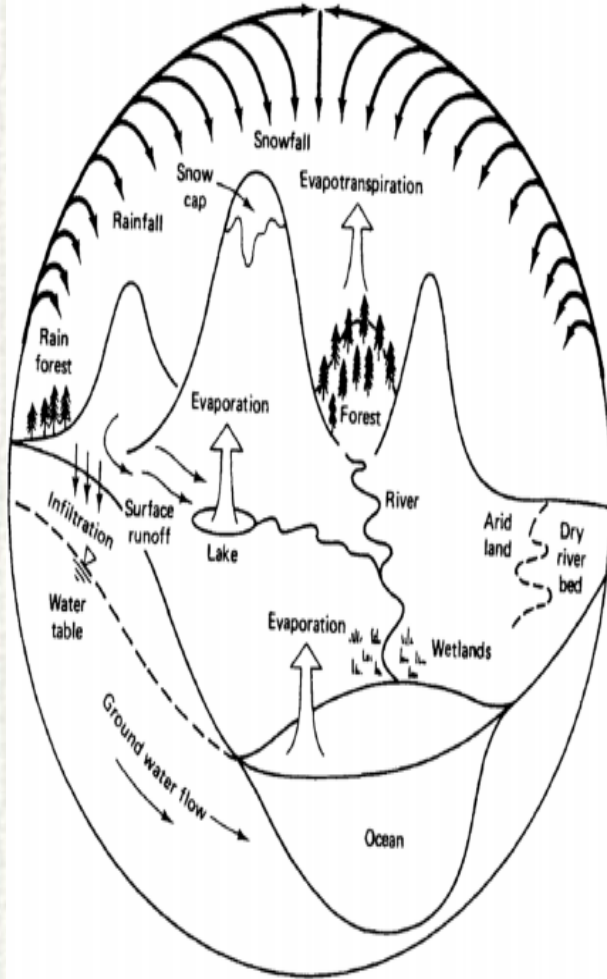

FIGURE 1-1 Hydrologic cycle of a natural environment.

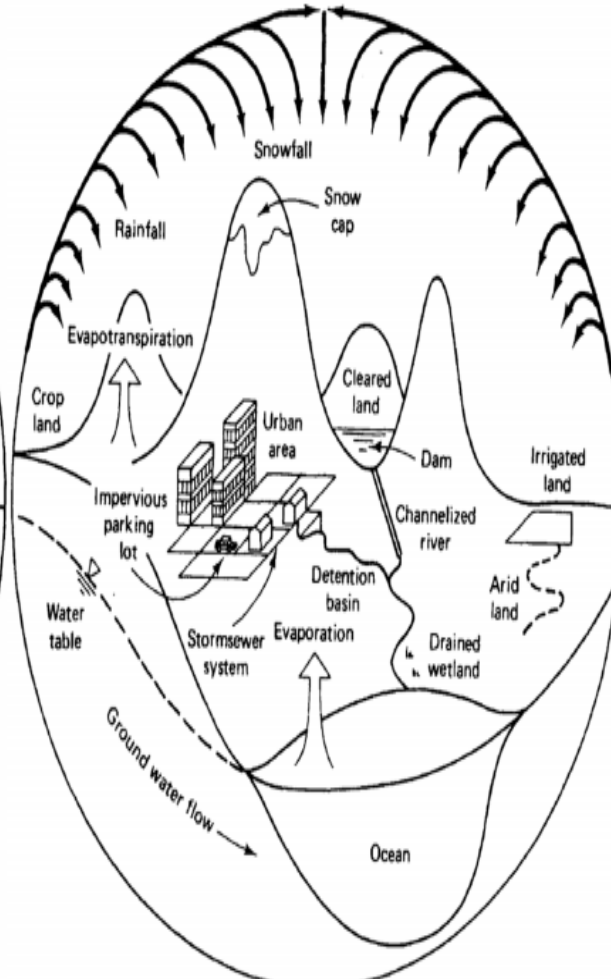

FIGURE 1-2 Hydrologic cycle of a developed environment.

Modelin henüz tam performans vermemesinin nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- ❖ Sulama ile ilgili hiçbir işlem devreye sokulmamıştır.
- ❖ Su transferleri dikkate alınmamıştır.
- ❖ Baraj işletme verileri modele işlenememiştir.
- ❖ Temin edilen verilerdeki teknik aksaklıklar

Modelin Geliştirilmesi için düşünülen adımlar

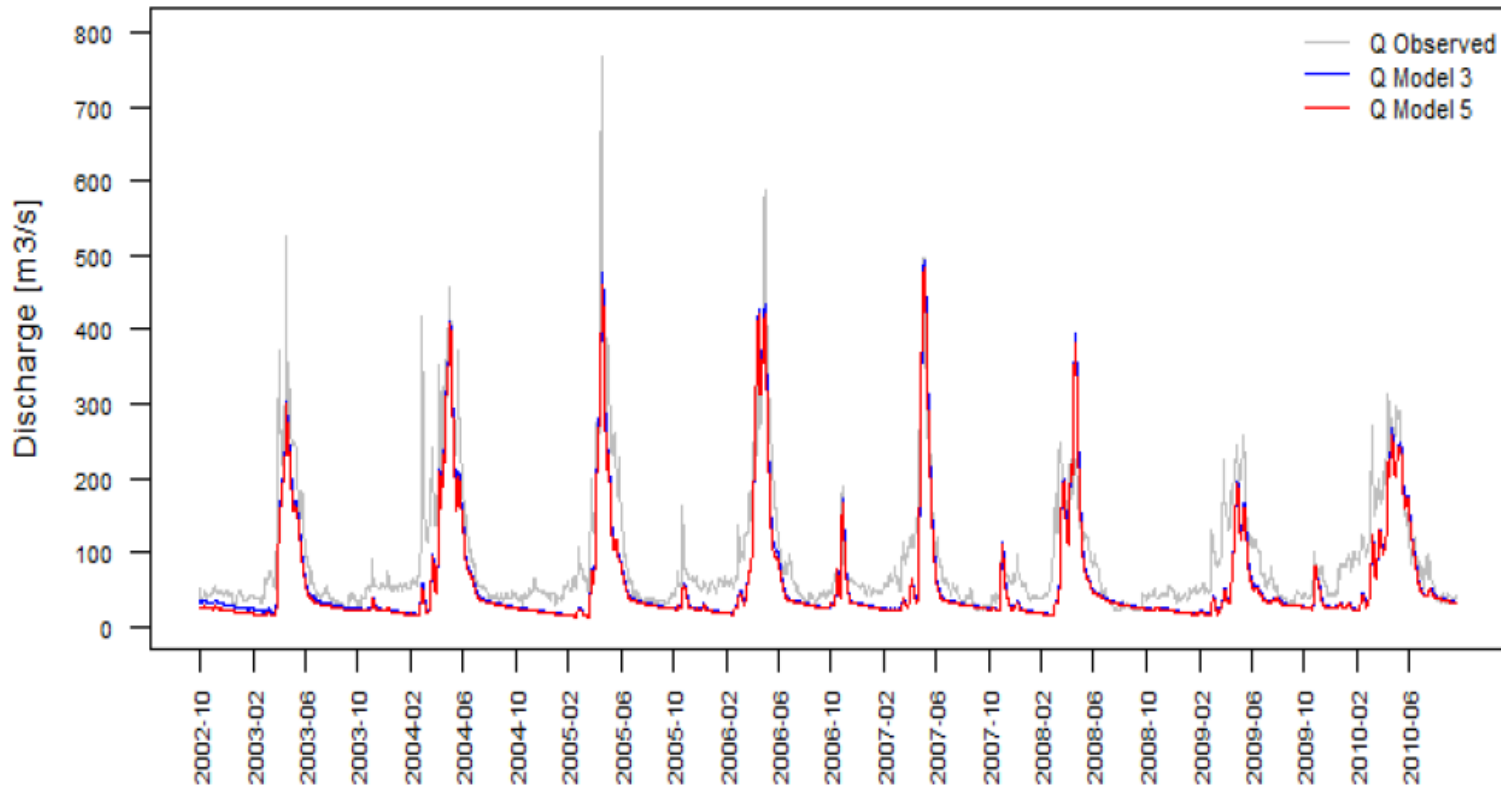
- **Modele İnsan faktörünün eklenmesi**
  - **Barajlardan salınan suların işlenmesi**
  - **Tarımsal alanlardaki su çekimlerinin işlenmesi.**
- **Modelin kalibrasyonunda otomatik kalibrasyona geçilmesi.**
- **Modelde kullanılan çözünürlüğün artırılması.**
- **Havzanın mansap kısmı için Ribasim datalarından yararlanılması.**

Model Kullanımıyla ilgili son Uyarılar

- Modelleme bir basitleştirme değildir ve gerçekliği birebir yansıtamaz!
- Koordinat sistemi!
- Dosya tipleri/uzantıları!
- İnterpolasyon yöntemi!
- Akım gözlem istasyonlarının koordinatları!
- Kalibre edilecek parametrelerin belirlenmesi!
Parametreler ve model içerisindeki belirsizlik birbirleri ile doğru orantılıdır!
- Kalibrasyondaki amaç fonksiyonunun belirlenmesi!

Karasu-Havzası WFLOW-HBV

ARZ EDERİM

